

Sáu

Xác anh hương tuần chôn đã ba hôm.

Bữa nay là ngày mở cửa mả.

Mới mờ-mờ đất, ba mẹ con chị hương-tuần và ông thầy chùa đã lên đường. Thằng Vá nhớ ngày cũng đến. Phần nó cụ-bị gà rượu và lễ-vật mà chị hương-tuần đã lo sẵn từ canh ba.

Bóng tối tan dần. Mấy ngôi sao thưa đã biến hẳn. Về đông, một ánh sáng lú lên làm rõ những khóm tre, những mái nhà.

Ngày đến chậm chậm như nước lớn, chân trời rạng tỏ.

Trong một lều tranh đã có tiếng gà gáy đổng vồn...

Tuy còn sớm, nhưng mọi nhà đều mở cửa. Người ta quét sân, người ta nhổ cỏ, người ta sàn gạo, người ta làm một ngàn việc vặt hằng ngày. Đây một cô thôn-nữ, quần xắn khỏi đầu gối đưa gàu xuống ao múc nước tưới trầu. Đằng kia, hai đứa bé không quần cặm-cụi ngồi quanh nia lượm thóc. Xa hơn nữa, một ông lão lụm-cụm vạch lá thuốc bắt sâu:

- Con mẹ hương-tuần đi đâu sớm vậy?

- Lên mở cửa mả cho nhà tui. Ông năm đôn rày mạnh há?

- Cũng mạnh. Ủa có thằng hai Vá nữa kìa. Thằng khá chớ. Xóm riêng mà nó ở với chú hương được vậy cũng hết lòng. Đám nào cũng có nó.

Thằng Vá mắc-cở cúi mặt đi thẳng.

Lời khen ấy, nó thấy ngụ-ý châm-biếm. Ai có lạ gì việc nó tới lui với chị hương-tuần? Người ta có con gái lớn mà thường ngày nó tìm cách chà lét men lại hoài thì cái ý nó rõ như ban ngày. Nhưng những điều châm biếm đó không có ý gì cay độc. Với lại cần nhứt miễn nó làm được lòng chị hương-tuần và con Huyền thì thôi.

Sợ nó then, con Huyền giả bộ thản-nhiên nhìn hai bên đường.

Một con gà mái đập cánh xòe lông rũ bụi, theo sau một bầy gà nhỏ trắng như bông. Vài con trâu chệnh-mãng bước chậm chạp trên sân đất đầy rơm ướt.

Chị hương-tuần kiếm chuyện hỏi:

- Riết lên bà con! Trưa rồi!

Ai nấy đều mau chơn và qua khỏi hàng chơn bầu thì đến.

- Cũng không sớm gì!

Trời đã thiết mặt. Quả vậy. Trên cánh đồng sáng tỏ điểm lưa thưa mấy ngọn dầu cao, mặt trời đã mọc. Và những cành tre mong manh, những thân cau trắng, những con cò ngà lượn là-đà trên ruộng vắng, cho đến cỏ và áo của con Huyền, mọi vật đều nhuộm vàng trong nắng sớm.

Thằng Vá bày chèo xôi trước mả, một mô đất mới đắp, núm chưa khô hẳn, mà người ta đã rào tre xung-quanh để trừ ma và để ngăn hồn kẻ chết về nhà.

Rót rượu ra, chị hương-tuần thành tâm đứng vái:

- Bữa nay là ngày mở cửa mả, mình về nhận lãnh lễ-vật vàng bạc của vợ con rồi đầu thai kiếp khác làm ăn. Sống sao thác vậy, mình ráng phò hộ mẹ con tôi mạnh giỏi, trong nhà trong cửa bình an.

Giọng chị giản-dị như nói chuyện. Chị mở trói con gà, nắm hai cánh, dắt nó đi chung quanh mả, rà đi rà lại hai ba lần.

Ông sãi ê-a tụng. Tiếng đầu len-ken. Mấy mảnh vàng bạc đã cháy ra tro. Nhang tàn. Con gà vô tội bị chóng mặt, đứng gật-gờ như một người say rượu.

Chị hương-tuần trăn-trăn nhìn ngôi mộ. Qua khói bay nghi-ngút, chị tưởng thấy hồn anh hương-tuần còn quuyền-luyến hiện về, vướng trên ngọn cỏ lá cây. Thăng Vá lui-cui trồng một cây mía lao ở đầu mả và rải xung quanh mấy nắm đậu xanh.

Chị hương-tuần nói với ông sãi:

- Để chừng lễ thanh-minh, thầy coi dùm một ngày thiết tốt đặng tui khép một bộ học mả cho ở nhà tui.

- Phải, bà tính vậy được lắm. Làm bằng đá ong cũng không tốn bao nhiêu. Con người ta sống được cái nhà, chết được mâm mỗ. Với lại, làm mả bao giờ cũng được phước.

Rồi họ lui-thùi ra về. Vá ghé tạt nhà hương-kiếm Lãng lấy quần áo hàng vải của chị hương-tuần về, vì hôm đám tang, sợ mắc ma mới đồ mục, chị đem gói hết.

Con Huyền ở lại đi cắt cỏ. Không phải vì nó siêng. Nó chỉ mượn có ấy để được tự-do trên đồng ruộng: đã lâu, ở nhà mãi nó thấy tù-túng quá.

Vào xóm mượn giỏ, liềm trở ra, nó vén áo dài bỏ lưng, xăng quần gọn ghẽ rồi bước ra lộ, thung-dung như đi thăm một người bạn cũ.

Thiếu gì là cỏ! Cánh đồng khô héo sau mấy đám mưa đã trở nên xanh biếc. Cỏ lên, non mượt và mịn như tơ. Nó cắt lia-lịa, mừng như gập cửa. Chỉ có một lát, hai giỏ đều đầy. Hơi mệt và không muốn về vội, nó nghỉ tay đứng nhìn ra xa. Cây cỏ toàn một màu lá mạ. Nắng tươi sưởi ấm cảnh non.

Một con chim buông ra một tiếng nhỏ. Con khác đáp bằng mấy tiếng véo-von. Rồi trăm giọng lãnh-lót họa theo rổi-rít. Cùng với ánh sáng, một sự khoan-khoái hồn-nhiên dội xuống cánh đồng. Trời trong vắt. Mây trắng phấp-phới như bướm. Tạo-vật trông sinh-động và vui-vẻ. Con Huyền thấy thân mình nhẹ hẳn mặc dầu lòng nó đầy những nỗi sung-sướng. Nó buột miệng cất tiếng hát:

*- Em đi từ lúc tinh sương,
Ra về theo bóng trăng suông em về.
Tuyệt sương công việc nặng-nề,
Tháng ngày dầu-dãi dầm hê bán-khoăn.*

*Trăng cao em vẫn còn ngồi,
Ngồi bên khóm trúc đợi người tình chung.
Trông ra lòng những đau lòng,
Anh em xa vắng non sông mịt-mờ.*

*Quanh năm gặt chợ nước sông,
Nước đục thì giặt, nước trong thì mừng.
Đục trong, trong đục đã từng,
Anh ơi mưa nắng ta cùng thương nhau.*

Sông sâu ta thả con thuyền,

*Anh chèo em lái băng miền Nam-giao.
Tháng ngày vui thú tiêu-dao.
Dầu khi nước chảy sóng dào có nhau.*

Tiếng hát lạnh-lãnh ngân dài trên ruộng vắng, nghe du-dương như điệu sáo chiều tàn.
Không khí như lay-động.

Nó ngắt một cái bông Sao nháy mọc lẫn trong cỏ rồi tiếp luôn:

*- Ngày ngày em đứng đầu cầu.
Trông nước, nước chảy, trông bè, bè trôi.
Bè trôi nước chảy ai ôi,
Biết ai mà nhắn mấy lời thăm ai?*

Hát luôn một hơi bốn câu, nó ngồi im, mơ-mộng. Gió phe-phẩy từng hồi. Trong xóm vắng-vắng một tiếng gà gáy trỉ. Tiếng chó cắn ở đầu làng. Nó chỗi dậy, sợ ngủ quên như hôm nào. Nhưng bữa nay thì nó có thể vững lòng vì quanh đó là đồng trống với những cây cỏ rất hiền-lành. Nghĩ đến cơn bệnh qua, nó mang ơn thằng Vá vô-cùng. Chạy thầy, chạy thuốc, thức đêm, thức hôm, vất-vả năm sáu ngày trường, đối với nó thằng Vá còn hơn một người anh ruột. Và từ sự biết ơn, nó đi đến một cảm-tình là lạ, hay hay. Một cái gì “mới” xao-xuyến trong người nó. Lần thứ nhất, nó cảm thấy lòng rạo-rực. Nó vội nhắm mắt, lấy tay bấm chặt vào má.

Nắng lai-rai như mơn-trón. Gió nhẹ hôn tóc nó.

Lá xào-xạc theo một điệu nhạc thần-tiên.

Trong ánh nắng vàng, cô gái quê liên-miên trong giấc mơ hoa.

Bảy

Mưa mây đám rồi dứt luôn hơn hai tháng. Giếng ao trong làng đều cạn. Muốn có nước uống và rửa giặt, con Huyền phải mang thùng đi gánh tận chùa cách nhà hai ba ngàn thước. Đường xa, nó không ngại, nó chỉ sợ nắng. Nắng sao mà nắng gay nắng gắt. Tàng lang sa như bông vải... Nắng cho đến đất khô rắn lại, nứt nẻ, có lỗ có hang. Và trợn một cánh đồng chỉ còn những cây cằn-cụi. Nắng tháng ba là nắng giết người. Cây khô. Người bệnh. Dân làng còn sợ một tai-nạn ghê-gớm hơn: nạn cháy nhà. Cho nên đề-đề-phòng hỏa-hoạn, tối tối người ta bắt dân “du” đi rao lửa khắp làng. Những đêm rao lửa đầy thi-vị ấy, con Huyền nó đợi như đợi tiền. Trời nhá-nhem, nó đã lo đèn lo dầu. Dọn-dẹp đâu đó xong xuôi, thì vừa đổ đèn. Nó đặt thằng Nữ trên võng rồi ngồi chỉnh-chệ một bên, hát ru và trông đứng trông ngồi.

Đêm lặng như tờ. Tiếng võng kêu kèn-kẹt đều-đều theo một nhịp. Khác với mọi bữa, con Huyền không thấy buồn ngủ. Nó vẫn tỉnh-táo hát và hân-hoan đợi...

Bỗng nó vụt im, lắng tai: ngoài đường cái có tiếng chơn bước. Một tốp dân canh xâm-xì nói chuyện:

- Bữa nay trời tối quá anh há?
- Tối ba mươi mà...
- Mặc sức cho tụi mình thức...

Nhận được tiếng thằng Vá trong câu chót, con Huyền cất tiếng hát:

- Thò tay mà ngắt ngọn ngò,
Thương anh đứt ruột giả-đò làm lơ.
Cây da cũ, con yến rử, cây da tàn,
Bao nhiêu lá rụng: "tui" thương chàng bấy nhiêu.

Đi sát cổng nhà anh hương-tuần, thằng Vá lên tiếng tăng-hắng. Con Huyền giả bộ không hay, điềm-nhiên hát nữa:

- Sông dài con cá lội bật tằm,
Phải cần "duon" chồng vợ, ngàn năm cũng chờ.

Lần này, ngoài đường tức-khắc có tiếng đáp:

- Một muôn năm bây giờ anh Vá ảnh cũng chờ.

Và một chuỗi cười khút-khít nối theo.

Con Huyền then đỏ mặt. Cử-chỉ của nó đã quá sỗ-sàng. Nó ngừng vống lại, chờ bọn kia đi xa mới dám đưa. Tuy then-thùng chớ nó vui sướng và lấy làm lạ sao nó lại có thể bạo-dạn đến thế. Nó lấy tay vuốt tóc đoạn nằm đợi nữa. Nó biết trước rằng thằng Vá lại nhà công lấy đồng la rồi thế nào cũng trở lại. Nó hồi-hộp chờ. Một phút. Rồi hai phút qua. Bỗng nó mỉm cười: tiếng xèn xèn của đồng la đã đến đầu xóm. Mỗi lúc nghe rõ thêm. Con Huyền tuột xuống vòng dòm qua kẽ vách:

Ánh lửa trong lồng đèn lập-lòe đi trước. Một bóng đen to lớn theo sau, tay mặt đưa dùi đánh vào đồng la ở tay trái:

- Beng! Beng!

- Đèn treo xa vách, nước xách đầy ghè, làng nói không nghe thì làng phạt vạ.

- Ì àng è àng ánh ó!

Câu sau cùng thốt bởi một anh nói ngọng khiến cả bọn cười ngã-nghiêng.

Chừng như mắc cỡ thằng Vá không rao nữa. Nó chỉ nhip-nhang đánh vào đồng la.

Tiếng beng beng vang dậy cả xóm. Mấy con chó trong nhà đùa nhau chạy ra sủa rân. Những người còn thức ai cũng ra đứng ở ngạch cửa. Bóng dân canh chập-chờn trong đêm tối như bóng ma.

Tiếng đồng la nhỏ lần, nhỏ lần.

Và trong giây phút ánh lửa không còn thấy được, con Huyền vẫn còn ngó theo mãi. Nó nín hơi nghe tiếng chó sủa đồ hồi, hết xóm này qua xóm khác. Nó thấy buồn buồn như sau cuộc vui tàn.

Nhưng cách đó ít hôm... Cũng một đêm tối trời, độ quá canh hai, làng mạc còn đương say ngủ, bỗng tiếng mõ hồi một đồ vồn. Chị hương tuần giật mình tỉnh dậy, tưởng có ăn cướp chị vội bồng thằng Nữ chạy trốn. Con Huyền mới mở mắt, còn ba sồn, ba sục không biết ắt giáp gì cũng tom góp tiền bạc và vài món quý giá chạy theo. Hai mẹ con run như thần-lấn đứt đuôi. Muốn băng ruộng ra đồng trống nhưng không ai đi được nữa họ đành đánh liều núp dưới lùm chuối.

Thằng Vá từ nhà nó cũng xách cây chạy đến tiếp-cứu.

Không nghe la làng, chị hương-tuần đoán phỏng:

- Mè! Sao êm ru tụi bây? chắc cháy nhà.

Thật quả như lời. Trên không trung về đông, ánh lửa đỏ trời.

Chị hương tuần bảo thằng Vá:

- Đâu mày chạy lên đó coi. Tao coi bộ sao gần nhà hương-kiếm Lãng quá.

Vá xách cây ra đường cái, chạy một mạch. Khởi hàng tre nó đã thấy cái cảnh tượng đau lòng:

- Thôi chết. Đích rồi. Thiêm hương nói trúng quá.

Trước nó, nhà hương-kiếm Lãng cháy ngùn-ngụt.

Từ nhà bếp lửa đã leo lên gian trên, liếm những giải rui giải. Những luồng khói xám xông lên cuồn-cuộn.

Từng đàn hoặc lẻ tẻ, dân ấp trên áp dưới đến đủ mặt. Kẻ gàu người cây, ai cũng ráng sức chữa. Họ đứng khít nhau như khoen dây xích từ giếng đến mái hiên. Và những gàu nước chuyền từ tay này qua tay nọ, nhanh chóng.

Cứ thế đã trôi nửa giờ. Họ im lặng cố chống với lửa. Những bắp thịt vẫn thấy nổi lên, những hơi thở đã bắt đầu hỗn-hển và tay chân tay họ rời-rạc lần lần.

Vá bạo-dạn phụ lực rất sốt-sắng, giúp đầu này, chạy đầu nọ, có khi lại hét to khi nước đến chậm.

Những ngọn khói nóng như đã nuốt lấy người nó. Tàn lửa rơi như mưa và dính vào đầu cháy đó. Hai tay hai thùng nước nó tưới vào vách rồi lại đập tắt nơi khác. Trận giặc với hỏa đã làm nó say máu ngà.

Bỗng mấy mươi bàn tay đều ngừng lại. Một sự bực-tức truyền khắp mọi nơi: nước giếng đã hết.

Ao rạch xung quanh ráo nước, cái lạch con sau hè nhà cũng cạn khô, biết làm sao?

Ai nấy đều nhận thấy rằng mọi sự ráng sức đều vô-ích. Cho nên họ đành đứng yên một chỗ, hậm-hực như một bầy ngựa buồn chơn.

Thằng Vá khoanh tay nhìn lửa cháy. Ngang mặt nó, hai con mèo hoảng-hốt vọt qua với những tiếng ngao-ngao buồn thảm.

Trời lặn sáng. Sương mờ nhuộm trắng những thân tre, những tàu chuối cạnh nhà. Hơi lạnh chạy qua cánh đồng như một cái rừng mình trong lúc đêm tàn hắt thở cuối cùng rồi biến đi như một ảo-ảnh.

Cùng với rặng đông, một ngọn gió cất lên thổi mạnh. Lửa nghiêng về một chiều cháy dữ. một tiếng rắc: tấm vách tre bên tả ngã gục xuống như một con vật kiệt sức. Lửa cháy dài theo kèo, tiếng vi-vu như rấn lục hút gió. Khói bốc um như một lò than giữa rừng.

Vá đứng im, trán rần vì thất vọng và vì bất lực. Sức hăng-hái đã nguội lạnh, nó đâm chán nản.

Quanh đó, bọn trai trẻ khuôn đồ để xa chỗ cháy.

Mắt lơ-dờ bước nặng trĩu, Vá lại ngồi trên mô đất bên cạnh nhà. Nó buồn vì tình đồng thôn cũng có mà nhứt là vì gia-đình hương-kiếm Lãng có bà con với chị hương-tuần.

Chập sau, mái nhà đổ xuống. Ba tấm vách còn lại lung-lay một lúc như ba cái răng già rồi ngã ụp. Tất cả gian nhà chỉ còn là một đống than lớn.

Nhưng trớ-trêu hơn hết là khi lửa tắt, trên mặt kèo cửa cái còn sót mẫu giấy hồng đơn hôm đầu năm với mấy chữ to bằng mực tàu: NGŨ PHƯỚC LÂM MÔN.

Tám

Con Huyền vạch bắp chuối thằng Nữ ra rửa, thấy vết bầm xanh xanh, kêu chị hương-tuần mét:

- Má coi, nó đi đâu ma cắn đây nè. Thằng đau hồng lo, cứ đi xanh-xạch tối ngày.

Chị không trả lời, hỏi:

- Lau riết rồi đem em vô, kéo trúng nước.

Thằng Nữ đau có mười ngày. Bệnh không ra gì, nóng nóng lạnh lạnh thôi, nhưng uống thuốc chi cũng không dứt. Mà không phải mới một lần này, hồi lọt lòng đến giờ, nó ề-uột đau luôn. Nay cảm mai ho, nước da mét chằng mét ườn. Bởi vậy, cổ nó lòng-thòng đầy những dây tom, niệt, da trăn, và nhà chị hương tuần chỗ nào cũng dán bùa dán phép. Hể nghe thầy nào nuôi con nít hay, chị chạy rước về xin bùa và ếm đối.

Có người đổ thừa tại bếp để không nhằm chỗ, nên trong nhà chẳng tránh được bệnh-tật, chị nghe lời coi ngày xây hướng đặt lại nhưng rốt cuộc đâu vẫn hườn đó, không ăn thua gì.

Cho đến bữa chị đi lên cậu Hai ở Mỹ-Quí... Người ta không biết khi trước cậu Hai là ai và đã làm gì. Một hôm, một người đàn bà hiền lành vùng ấy tự-nhiên mua rượu uống, bỏ tóc xõa, lấy vải đỏ bịt lên đầu, đập đồng, xưng mình là cậu Hai biết đủ mọi việc. Hàng xóm lúc đầu tưởng thiếu-phụ điên. Lần-lần, vì người đàn bà nói trúng nhiều chuyện, họ đến coi bói và sanh cảm-phục. Người ta lập am thờ. Và người đàn bà nhà quê nghiêm-nhiên thành một vị thầy bói có danh.

Hôm chị hương-tuần đến, chị đã khấn đối để thử cậu Hai:

- Tui là người phàm mắt thịt không biết việc chi, xin cậu làm ơn đoán coi chồng tui tuổi Sửu (33) sao đi làm ăn xa lâu rồi mà chưa thấy via.

Cậu Hai nhập vào thiếu-phụ, cười xòa một hơi dài:

- Ha ha! Khéo gạt ta thì thôi. Tuổi Sửu này mần sao mà via được nữa. Đi đi mất luôn. Đi «tuột mào». Chết queo rồi mà.

Chị hương tuần hỏi phăng:

- Dạ thưa cậu, rồi bây giờ ở đâu? Có mần gì hông?

- Bây giờ cũng có chút đỉnh chức-phận ở cõi dưới. Diêm-chúa ngài thương ngài cho mần quan nho-nhỏ. À tuổi Sửu này có con trai phải hông?

- Bấm có. Cậu coi dùm coi con ra sao?

- Chà, ngộ quá. Cha mần quan, nữa sau con cũng quan. Quan lớn lớn. Mà bây giờ ông quan “con” đau mà.

- Đau sao đó cậu? Có bị ai quở quan không?

- Có, nhưng ta nói tên không được. Người ta cợt chơi. Người ta ...về bên phe nữ đó mà. Thôi ta không nói nữa đâu, ta thắng nhé.

Chị hương-tuần ra về, lòng mừng khắp khởi vì chồng chị đã yên phận.

Biết nguyên nhân bệnh con, chị nhờ thầy bầy Tịnh coi dùm. Thằng Nữ phạm nhằm vía bà Cửu-thiên huyền-nữ.

Lựa được ngày, bữa nay chị mời bóng lại cúng đồ đốt và dựng căn cho thằng Nữ. Cứ ba năm phải cúng một lần, lúc trẻ nên ba, nên sáu và nên chín. Có lẽ vì hồi nó ba tuổi chị không cúng nên thằng Nữ mới khó nuôi.

Lễ sự bày giữa nhà ngay trang bà. Cô bóng Lân, một người đàn bà ở cách phục sức, nhưng rất đàn ông ở dáng người, ngồi xếp bằng trên chiếc chiếu bông trải dưới đất và bắt đầu lên tiếng rồi. Gần đó anh cung-văn cầm sanh gỗ nhíp. Tiếng trống phách, đàn địch vang trong một bầu không khí trang nghiêm.

Lễ-vật lần-lượt sắp đầy bàn thờ. nhang lụn dần. Đèn dọi cháy quá nửa.

Bóng rồi đã ba hiệp. Những tiếng:

- À a a bà à via à a a a... lần lần rời rạc.

Tiếng trống phách thưa thớt.

- Ư ư a ư ư a...

Đầu đảo qua đảo lại, cô bóng ợ một hơi dài rồi ngáp: bà đã nhập.

Anh cung-văn vội lấy khăn vải đỏ đội úp mặt bà.

Cô bóng lại ợ rồi lại ngáp.

Việc làm thứ nhứt của chị hương tuần là đem ra một cái hộp đậy kín (Tục «đặt vật» ấy bày ra cốt để thử bóng. Nếu lên thật, bóng sẽ nói trúng tên vật đựng trong ấy liền).

Bà cười :

- Hà hà ! Sư chủ muốn thử ta? Để ta nói cho mà nghe. Thực phẩm mà. Có phải vậy không?

Chị hương-tuần gật.

- Thưa bà phải. Nhưng thực phẩm mà món chi vậy bà?

Cô bóng như tuồng ú-ớ. Tên cung-văn chừng đã thấy người nhà đặt vật, nhanh nhẩu tiếp vào :

- Thưa bà, gia chủ người ta muốn biết rõ, vậy thực phẩm mà hoa hay quả, xin bà cứ nói.

Bà nghiệm một chút rồi trả lời quả quyết:

- Ta nói quả.

Chị hương tuần gật đầu lia lịa tỏ vẻ kính phục. Bà nói thật trúng: Trong hộp chị đã để một trái măng cầu.

Chị đích thân rót rượu dựng:

- Bà nhậm chén rượu.

Vẫn cái khăn đỏ trên mặt, cô bóng tiếp lấy uống một hơi, khề-khà hỏi:

- Hôm nay sư chủ dời ta về có việc gì? việc gì cứ nói, nói mau rồi ta còn đi.

Chị hương tuần thưa rõ đầu đuôi:

- Bẩm bà, cũng có « chiện » nên con mới dám phiền bà. Số là con của con nó nhỏ dại, phạm đến oai bà, xin bà xuống đức hỉ xả cho nó ăn chơi khỏe mạnh như thường, con xin tạ lễ.

Giọng bà hỏi giận:

- Té ra nó là con của sư chủ sao? Nó vô lễ lắm. Ta nói cho sư chủ biết. Nó đi ngang qua miếu ta, lấy đất chọi vô vách, gheo chó sủa om-sòm, không kiêng-nể chút nào. Ta giận, trêu chơi cho bỏ ghét.

Chị hương tuần năn-nỉ:

- Lay bà, nó dại khờ, xin bà thương tình. Từ rày sắp tới nó sẽ chừa, không « diễm » vậy nữa.

Bà dụ giọng:

- Thôi lần đầu, ta nghĩ tình sư chủ ta tha cho đó. Tái phạm ta không dung nghe chưa. Ta đi.

Bà thẳng. Cô bóng lằn lằn tỉnh lại.

Chị hương-tuần mừng rỡ, tạ ơn cô và hỏi con Huyền đi dọn cơm thết cả mọi người. Cơm nước xong thì quá ngọ.

Thằng Vá bắt thang leo lên mái nhà, giắt những cọng tre quán vàng bạc và có tua ở đầu. Đoạn nó xách mác lại ngồi dựa hàng ba chẻ lạt và vót nan.

Chị hương-tuần thì xắt chuối. Thân cây chuối để ló ngoài mé vạt, chị đưa con dao to tướng, dài như một cây siêu, xắt ngon lành. Từng đợt mỏng rơi xuống thúng, lát nào chẳng khác lát nào.

Thằng Nữ lẩn quẩn một bên, lượm những lỏm tròn và sắp thành cọc cao như bạc đồng. Chị hương-tuần rầy:

- Dang ra chỗ khác chơi, đừng đứng trước đầu dao hồng nên.

Bị mẹ rầy nó chù-ụ mặt bỏ đi một nước. Đưa trẻ đi khuất, chị ngó thằng Vá cười:

- Mẹ kiếp nó, làm núng lẩm. Động một cái là phụng-phịu. Nó tưởng nó quý lắm đạ.

Vá đáp:

- Sao lại không? Chú hương chỉ có một mình nó nổi giòng. Tội nghiệp, đau hoài. Chuyện này cúng rồi chắc nó hết.

- Hết chớ sao hồng hết! Tạ lễ cho bà lại với dựng căn thì hết. Cũng như cúng sao, cúng hạn cho mấy ông già bà già. Năm nào quên thì đau, mà hễ cúng thì hết. Tiá bày trẻ hời còn sống kỹ cái đó lắm. Ông chết, tao quên, thằng Nữ mới bệnh.

À, nghe nói miệt dưới cây dầu, người ta đánh thiếp và xây ma. Phải có, triệu ổng về hỏi chuyện nhà.

Vá nói lời:

- Tui cũng mới nghe. Họ nói người chết vừa nói trúng hết. Vợ ông thầy Lái vừa đòi cái áo dài của bà, thì thật hời liệm cũng thiếu hết một cái. Hay quá.

- Để bữa nào rước họ lên coi thử chơi.

Con Huyền ngồi im bên ván. Khác với mọi ngày, bữa nay nó không nói tiếng nào.

Kim chỉ theo tay nó lên xuống trên làn vải. Nó ngồi may, trí nghĩ vẫn-vơ. Lâu lâu, nó liếc trộm về phía thằng Vá.

Trời đứng gió. Nắng trưa nóng như bức.

Chị hương-tuần phệt bã trầu vào ống nhỏ, lấy quạt quạt lia.

Thần lẩn chác lười bên phen. Trên ngọn tre, một con cu lên tiếng gáy:

- Gục cu cu cu u u...

Trong buồng, bỗng nhiên có tiếng bước lép-xẹp:

- *Tập tâm vông.*

Chị lấy chồng, em ở góa.

Chị ăn cá, em múc xương.

Chị nằm giường, em nằm đất.

Chị húp mật, em liếm ve.

Chị ăn chè, em liếm bát.

Chị coi hát, em vỗ tay.

Chị ăn mây, em xách bị.

Chị làm đĩ, em xô tiền.

Chị đi thuyền, em đi bộ.

Chị kéo gỗ, em lợp nhà.

Chị trồng cà, em trồng bí.

Chị tuổi tí, em tuổi thân.

Chị tuổi dần, em tuổi mẹo.

Chị kéo kẹo, em nít hết.

Ba người ngó nhau, chị hương tuần nói với con Huyền:

- Thằng Nữ nó lén mang dép của mày đũa. Mang kính không biết xấu mà còn hát um-sùm nữa chứ!

Con Huyền ngó thằng Vá mỉm cười. Nhưng thốt nhiên đỏ mặt. Lặp đi lặp lại, giọng thằng Nữ vẫn còn văng-vẳng mãi trong buồng:

- *Tập tâm vông.*

Chị lấy chồng...

Chín

Bên cạnh giường, con Huyền đứng chải tóc. Trót nửa giờ rồi, nó cặm-cụi làm cái công chuyện ấy rất tỉ-mỉ. Tóc nó rối quá, chiếc lược sừng lên xuống mấy mươi bận mà vẫn chưa xong. Nó phải thấm mắt một phần ba chai dầu dừa mới chải suông-sẻ được.

Dành-dụm mấy xu mua dừa khô thắng dầu, xúc mới được một lần muốn hết. Tuy nói vậy chứ trong bụng rất bằng lòng. Vì bây giờ, bới ba vòng một ngọn xong-xuôi, đầu nó bóng như gương, ruồi đậu phải chống gậy.

Nó lại góc buồng, lục tận đáy rương lấy cái áo vá quàng bên đen bên tím, cái áo mà nó thích nhứt và chỉ bận trong những ngày Tết hoặc vào dịp đám giỗ, đám cưới. Choàng

áo vô mình, nó thấy lằn xếp nhiều quá. Chiếc áo bị giấu, để lâu không bận nhăn-nhiều mọi chỗ. Nhưng chẳng hề gì.

Người ta sao mình vậy.

Nó trông hay tay, gài nút kỹ-lưỡng, rồi vuốt lại thẳng thớm. Nó móc trong túi một mặt kiếng tròn, nhỏ bằng đồng bạc, soi đi soi lại, đứng ngắm nghía mãi.

Nó sung-sướng thấy bóng mình rục-rỡ: tóc nó láng, má nó hây hây đỏ, môi nó thắm. Chiếc áo vá quàng rất vừa-vặn và cái mùi xà bông “cô ba” mà nó dùng rửa mặt ban nãy, nó nghĩ thơm làm sao.

Lát nữa, ở đình làng, con Lài, con Num, con Khá mặc sức ghen tị với nó! Và thằng Vá tha hồ cho nó... liếc trộm.

Thằng nhát thật! Muốn con Huyền như chết, mà hễ gặp con nọ nó sợ như sợ tà. Co-ro, cóm-róm, lỏn-lẽn như con gái. Không khi nào nó dám nhìn thẳng vào mặt con Huyền và tránh lảnh-lạch. Bao giờ cũng lấm-lét nhưng thỉnh-thoảng lại liếc trộm luôn.

Những điều ấy làm con Huyền hân-hoan lắm.

Trông ngoài đình như giục-giã. Nó hồi-hộp, chộn-rộn thêm. Mắt ngắm gương, nó nhớ đến những câu hát ghẹo của con nít mỗi lần có đám hát ở đình.

- Nghe trống châu cái đầu láng nhuộm.

Nghe trống chiến cái cẳng láo-liên...

Bất giác nó cười một mình.

Chị hương-tuần thưa ư đi vào, nguyệt nó một cái:

- Liệu làm tốt vừa vừa nó. Con gái mà soi kiếng ban đêm nhiều thì khá đa con. Vớ lại ráng chẻ tóc rẽ hai. Tiá mày theo ông bà rồi, mày muốn mò cô mẹ nữa hả?

Con Huyền sa sầm nét mặt. Nó ngoe-nguẩy bỏ kiếng vào túi, lấy lược chải tóc lại, miệng lảm bảm rửa ông bà nào đã bày ra tục kiếng-cử quái gỡ ấy.

Chị hương-tuần rầy :

- Con cái hễ nói động, tù mặt chừ-bự như thủ-vĩ lặn, xấu lắm nà.

Tánh chị hay rầy nhưng cũng hay chịu. Chị đổi giọng hỏi con đi:

- Để tao ở nhà coi em cho. Khuya có via thì rủ con Num con Khá via với. Đừng đi một mình đêm hôm hông nên.

Lúc nó đến đình thì người ta đã vào đám. Vì nội vùng không có sông lớn nên cuộc đảo-vỗ làm ngay trên cạn.

Dưới ánh sáng của bốn ngọn đuốc dẫn đường, ba mươi đình-tráng, xếp thành hai dãy dài, đi rần-rộ. Họ bơi mạnh với cây dầm sông đuột, vừa bơi vừa xướng:

- Hò khoan. Hố khoan.

Lạy trời mưa xuống.

Cho dân làm ruộng.

Lúa đổ đầy kho.

Dân ăn cho no.

Dân chèo cho mạnh.

Hò khoan. Hố khoan.

Tốp bên mặt xướng xong, tốp bên trái họa lại. Chen vào những lời ấy, chiêm trống nổi lên, tiếng reo hò vang dậy.

Họ dắt nhau đi khắp các thôn các xóm. Hai bên đường, người coi đông như hội. Phần nhiều là đàn bà và trẻ con.

Bọn đàn ông hầu hết đều coi hát bộ trong đình.

Rạp cất ngay trước chỗ tế thần, cửa vào bằng lá đũa-đỉnh uốn vòng nguyệt. Buồng hát che bởi mấy lớp vải cú.

Trừ hương chức và những người giàu có được ngồi trên mấy dãy ghế gần sân khấu, người xem đều đứng hết. Có khi họ ngồi bẹp dưới đất, bên cạnh xác mía và bã trầu...

Con Huyền phải vất-vả tránh những sự đụng chạm hỗn xược của bọn trai trẻ mới chen vào giữa được.

Nó nhập với con Num và các bạn gái. Con Khá kêu nó điếu:

- Chị Huyền nó qua bên coi, ai kêu chị cà!

Nó nghe lời nhìn sang bên mặt: núp sau bạn, thằng Vá đang nhìn nó trân trân. Nó mắc cỡ day mặt qua chỗ khác và rủa Khá:

- Chị quý nà. Hại người ta mắc móp.

Để khỏi ngó ngay về phía thằng Vá, nó nhìn lên sân khấu. Tích hát đương diễn lúc Đồng-Trác âu yếm Điều-Thuyền. Với cái bụng phệ khổng lồ và những cử-chỉ hị-hợm, anh kếp đóng vai quan to làm thiên-hạ cười ngật-ngheo. Song khi Lữ-Bổ ra tuồng, cả rạp đều im thin-thít. Anh chàng đẹp trai và oai-vệ làm sao! Các cô gái quê nhìn không chớp mắt. Sự hứng-thú mạnh cho đến nỗi lúc mãn trò anh ta vào buồng, hai phần ba khán-giả kéo ra về, không mần đến xuất sau.

Chen lộn trong đám người đông-đúc ấy, con Huyền thấy như bị nghẹt. Hơi người làm nó nực-nội. Vài ông lão đứng gần, mặt đỏ như mồng tơi, men nồng sặc-sụa. Nó mệt và thấy choáng-váng.

Nó vội bỏ ra ngoài. Một cơn gió nhẹ phe phẩy, làm nó dễ chịu. Nó khoan-khoái thở mạnh và lấy vạt áo lau mồ hôi đọng hai bên tóc mai.

Phía bên kia, thấy con Huyền ra, Vá đánh bạo đi theo.

- Em không coi nữa sao?

- Nực quá, phần bù ngủ nữa.

Hai đứa vừa đi vừa bàn chuyện hát xướng.

Đến đường cái, chúng rẽ về phía vườn. Tuy không nói ra chớ đứa nào cũng nắc-nởm sợ người ta gặp nên định ý chung của chúng là tìm một chỗ thật vắng. Khởi miếu thổ-địa, đến khóm chơn bầu sầm-uất, con Huyền bảo:

- "Lợi" bờ ao ngồi nghỉ chựn, anh.

Huyền bẻ hai tàu lá chuối đen, lót xuống đất. Chỗ miệng ao hai đứa chọn là nơi thường ngày người làng lại gánh nước nên trống-trải, không cỏ... Dầu vậy con Huyền cũng chăm-chú nhìn hai ba bạn mới dám đặt đít ngồi.

- Coi chừng rắn.

- Có tui không sao.

Con Huyền tinh-ranh ghẹo:

- Nhưng rùi gặp ma?

Thằng Vá không biết sao trả lời.

Đêm tối như mực. Cây cối chung quanh không phân biệt được. Góc nào cũng đen sì, vương cành, đứng tần-ngần như những bộ xương.

Ao sâu ngủ yên, phẳng-lặng. Tỉnh-thoảng, một con cá nhỏ xông lên đớp bèo. Mặt nước nhẩn-nhịu một lúc rồi lại bình thản như cũ.

Huyền hỏi:

- Hồi nãy, anh theo tui ra có ai thấy không?

- Không. Em hỏi chi vậy?

- Sợ họ mét má em. Tụi con Num, con Khá ngó thấy thì khôn.

Vá kiếm lời an-ủi để bạn vững tâm, nhưng tìm không ra, nó nín luôn. Nó lặng yên nhìn con Huyền đương ngất nhỏ một ngọn cỏ cú. Trời tối, tuy nhiên nó cũng nhận được mấy ngón tay búp măng của con nọ, những ngón tay suông đuột và no tròn.

Vá thấy lòng xao-xuyến. Nó thừa dịp vắng-vẻ, thú cả mối tình của nó với con Huyền. Nó định sửa sang lời nói cho chải-chuốt, tăng-hăng đôi ba phen trước khi cất tiếng:

- Em Huyền...

Rồi nó im bật. Bộ tịch ngưng-ngịu.

- Gì anh?

Nó lúng-túng nói bâng quơ một câu:

- Bữa nay trời tối quá em há!

- Hồng biết chừng nào có trăng?

Nó co đốt tay lằm-bằm tính:

- Mười chín nín một canh...

- Hai mươi giáp cốt...

- Hăm một nửa đêm...

Nửa đêm trăng mọc. Bây giờ cũng gần hết canh hai.

Lại một hồi, im lặng. Vá thấy mắt cơ-hội tốt. Nó nghĩ tiếc, biết mấy khi được ngồi nói chuyện ở chỗ vắng như vậy.

Chập sau, trăng lên. Một vành trăng lưỡi liềm e-lệ lấp-ló sau mấy viên mây trắng, và ánh sáng màu ngọc-bích làm nổi bật cánh đồng. Lá cây rung-rinh như điểm bạc. Mấy khóm chuối không còn vẻ hung-tợn nữa và những tàu xanh tươi lên như sau một đám mưa to.

Qua mấy hàng chơn bầu đồng vắng bát-ngát, từng chổ lúa-thừa những dây tre dày. Một túp lều tranh lụp-xụp giữa một khu vườn lá rợp. Hai cây dương thẳng vút ngã bóng bên chiếc miếu tòi-tàn. Ánh trăng non đã nhuộm mọi vật một màu lam đầy thi-vị.

Mặt ao lấp lánh sáng hơn. Rau trái bên bờ thả ngọn dài theo chiều nước. Một con nhái nhỏ nhảy lom-xom trên mấy tai bèo. Nước ao trong leo-lẻo. Vài con cá lim-kim thung-dung lượn nhớn-nhờ.

Thấy bóng mình in rõ trên mặt nước, nó chần-chờ ngấm mãi. Vá giục:

- Lên em. Ban đêm đừng nhìn xuống ao hồng nên.

- Sao vậy anh?

- Nhìn xuống mắc đàng dưới chết.

Con Huyền sợ, nghe lời ngồi lại chỗ cũ. Nó phân-vân không hiểu tại sao cái ao hiền lành như vậy lại có thể làm hại nó.

Thằng Vá phải cất nghĩa cho nó nghe. Người ta tin rằng những hồn ma mà lúc sống tình yêu không được thoả-mãn, khi chết rồi vẫn còn khao-khát ái-tình. Đêm đêm họ hiện về dưới nước để làm mê hoặc và bắt hồn người thế-gian. Và những cái duyên kẻ âm-ty người dương-thế này thường làm người sống càng ngày càng tiêu-tụy chết lần chết mòn.

Hết chuyện nói, hai đứa ngồi sát nhau, im lặng.

Làng mạc ngủ yên trong đêm vắng. Đường cái không một bóng người. Tiếng trống đình ròi-rạc từng hồi rơi trong sương lạnh. Vài con trùng ri-ri trong cỏ ướt. Và lâu lâu, gió thổi, lá cây xi-xào đầy vẻ bí-mật trang-nghiêm.

Vá nhìn con Huyền một cách đăm-đuôi. Dưới ánh trăng phơn-phớt nó thấy con nọ đẹp khác-thường. Gương mặt trắng hồng, lộ một vẻ nhu-mi phúc hậu. Miệng hé mở đưa hai hàm răng hột bắp đều-đặn với đôi môi thắm. Nhứt là cặp mắt trong qua cái nhìn im-lặng nó thấy ngây thơ đáng mến vô cùng.

Một lần nữa, nó muốn thú thật tình yêu của nó, nhưng nó ngại ngại rồi im. Lòng nó rung-động, đê-mê. Nó rạo-rực cả người và không thấy lúc nào nó yêu con Huyền bằng lúc này.

Không thể dần được nữa, nó nắm tay bạn ngồi sát lại gần. Hơi đêm bao lấy hai đứa, nhẹ-nhàng và êm ấm. Mạch thở chúng tựa hồ như ngừng lại. Da chúng nóng rần. Hai trái tim đập mạnh. Hai bàn tay siết chặt. Và như sợ phút mê ly tan rã, chúng lặng thinh, ngồi như tượng đá.

Trời cao ngất. Sao sáng như băng. Một vầng mây xám kéo đến che khuất ánh trăng.

Đột nhiên con Huyền hoảng-hốt ôm choáng thằng Vá tay run bầy bầy. Nó vừa thấy một sự khủng-khiếp: Một vệt sáng đỏ rực mới xẹt xuống ngọn dương.

Vá giựt mình:

- Cái gì vậy em?

Trống ngực đánh thình-thịch, con Huyền không dám lên tiếng, cũng không dám chỉ. Nó ấp-úng hỏi lại:

- Anh không thấy gì hết sao?

Rồi kê sát tai thằng Vá thì-thầm:

- Bà giáng hạ trên cây dương.

Vá xanh mặt:

- Thiệt vậy sao em? Chết...

- Làm sao bây giờ?

Con Huyền co rút vào lòng thằng Vá như để tìm một sức ủng hộ, quên cả giữ-gìn. Thằng Vá cũng mảy-may không chút ngạc nhiên. Trí bối-rối, nó chỉ nghĩ đến sự không may vừa rồi.

Nhớ những lời các bậc tuổi tác thuật lại, nó lo ngại và hối-hận đã ngồi với con Huyền ở chỗ vắng này. Nó nhìn con nọ đương ngồi thon-lõn trong lòng, chan-chứa tình yêu. Trong bầu sương ngời sáng, nó thấy bao nhiêu ý diệu-dàng man-mác. Bởi thế tuy gáy rờn-rợn, nó vẫn không cục-cựa.

Con Huyền lần lần bớt sợ. E-lệ, nó dang ra, mặt đỏ bừng. Dầu thẹn nó cũng không hối-hận. Trái lại nó thấy lòng êm dịu khoan-khoái.

Trời đã khuya. Hơi sương nhẹ như khói. Trống đình đã dứt. Đường cái lẻ-tẻ có tiếng chân người.

- Thôi, về anh.

Huyền đứng lên chậm-chạp phủi bụi áo. Nó thở ra như tiếc một điều gì. Rồi từ-từ cất bước.

Dưới bầu trời huyền ảo, ánh trăng non dọi xuống hai chiếc bóng song song.

Mười

Trời mưa hồi chiều. Cái sân đất trước nhà còn ẩm-ướt, từng chỗ lốm-đốm bông me. Lá me, lá keo mới nửa xanh mơn-mởn.

Vài con dơi núp trong bóng tối bay ra bắt đầu đi tìm muỗi. Mây đã thấy nhẹ hơn.

Thằng Nữ đương vọc nước dưới gốc mận, chăm chú móc ao và đắp những hòn núi cát tí-hon, bỗng có tiếng rè-rè trên ngọn cây. Nó ngừng đầu lên: một bầy bọ rầy đông đặc bay quanh theo lá.

Nó vỗ tay reo:

- Chị hai ơi, chị hai. Bù rầy bù rầy nhiều lắm.

Con Huyền trong nhà xăm-xúi chạy ra:

- Bù rầy mà mầy làm như giống gì. Chặt vật rồi, đừng la lớn, hỏng nên.

Nữ vát choi đập nhưng không tới.

- Cao quá, để tui đi lấy sào.

- Đừng, sào đập chết hết còn gì. Tao bày cho. Đốt ung lên, nó xuống thiếu gì...

Không mất một phút, Nữ chạy ôm một ôm rơm và vô bếp lấy than. Rơm ướt nó thổi hoài không cháy.

Thằng Vá tình cờ đi ngang, nó kêu:

- Anh hai, vô đốt dùm anh. Thổi lòi lỗ đít làm sao nó cũng trơ trơ.

Vá tạt vào, hè-hụi ngồi nhúm.

Đồng ung cháy, khói lên có ngọn. Nó quăng vào đó một ít phân trâu khô.

Hai mẹ con con Huyền cũng ra ngồi dựa bên lửa. Chị hương-tuần nói:

- Mẹ kiếp nó, bắt thằng hai làm đồ chơi cho nó, thiệt hết sức rồi.

Vá chỉ mỉm cười.

Thằng Nữ đi quanh đồng ung, vừa khoa tay vừa la:

- Họa bù rầy xuống hươi c... trâu.

- Họa bù rầy xuống hươi c... trâu.

Tiếng nó cất lên, trẻ lối xóm đâm-sầm chạy lại. Chúng nhập vào bọn la hùa với thằng Nữ. Trong khoảnh-khắc, ngoài đồng ung chen nghẹt bóng đen.

- Họa bù rầy xuống hươi c... trâu.

Khói mỗi lúc mỗi nhiều. Tiếng reo càng ngày càng lớn. Mặt đất ướt lầy in vô số dấu chơn. Bỗng chúng lặng im. Tiếng vù vù nghe rõ rệt. Bất mùi phân, bù rầy kéo đến cả đàn, bay là là trên khói.

Cuộc săn bắt đàn. Mỗi đứa một cây chổi. Bọn trẻ ủa ra đập túi-bụi. Bọ sa lộp-độp như thị rưng. Có con rớt giữa đồng ung nghe xèo-xèo.

Quăng chổi, thằng Nữ và các bạn háp tấp bắt. Bọ nằm lênh-nghênh trên sân. Bọ rầy móc, bọ rầy me đủ thứ. Đứa nào cũng được ít lắm năm sáu con. Chúng cầm nơi tay, bỏ vào túi, có đứa nhét đại vô lưng quần.

Rồi thì đứa chỉ đứa giây, chúng cột cánh cột chơn những con vật vô phước quây cho bay và tỏ ý vui thích lắm.

Thằng Nữ không chơi như các bạn. Nó đưa cho thằng Vá một sợi kẽm dài. Và chập sau, trên mặt sân, một chiếc xe bốn bánh chở sáu con bọ rầy đương bay, chạy vo vo dưới đôi mắt sung-sướng của nó.

Để mặc chúng chơi đùa, chị hương-tuần, con Huyền và thằng Vá bước vào nhà. Đèn đốt lên. Vá gợi chuyện thời tiết:

- Mưa đám mưa hồi chiều đỡ quá. Mạ hơi xanh lại rồi. Được đám mưa này nữa lo gì không tốt.

Chị hương-tuần cười:

- Nói có hai bên biên chép, nhờ trời, hôm đảo-vỗ tới nay mưa cũng bọn. Hú hồn, hôm trước tao thấy nắng quá, tao bắt kê...

- Đôn rầy thì đỡ được một đôi. Để chờ cây hái coi ra sao. Bên này thêm có kêu công cấy chưa?

- Chưa, tao nói để rồi mượn thằng hai mầy kêu dùm. Kêu trước không thôi họ chịu miệng lỗ với người ta, tới phiên mình hụt đôi.

- Để bữa nào tui nói với anh sáu Vu coi. Ở, hồi chiều tui gặp ảnh, ảnh nói chị sáu Vu bỏ ảnh rồi.

- Vậy hả, tội nghiệp dữ hông. Thằng sáu đó nó thiệt-thà như đất cục. Thằng lui-cui rồi cũng lồi-thôi về đường vợ con hoài. Con vợ trước của nó, cũn đụt làm ăn lại chết, còn con này bây giờ thì vậy đó. Hồi trước, nó cũng có rồi một đời chồng. Vợ chồng một kèo một cột còn chưa chắc, chắc gì cái thứ chồng chấp vợ nói. Ba mươi đời những quân lộn nài bẻ ống có ở được với ai. Ở, cõn đi rồi thằng nó có nói làm sao không?

- Ảnh nói để ảnh đi thưa với làng.

- Cũng phải mần cho ra lễ chứ. Hồi nào người ta cầm trâu cầm cau đi cưới, lễ-vật hẳn hoi, bây giờ có phải muốn đi, bỏ mà đi được đâu. Đây rồi tao nói thẳng hai mày để mà coi. Trăm dâu đổ đầu tằm, rớt cuộc chết chị hương-lễ. Làng xã xuôi gia họ bắt phạt, bắt vạ, ai vô đó mà lo? Hễ mũi dãi thì lái chịu đòn. Con hư mẹ chịu...

Rồi chị kết luận:

- Cái gì cũng không qua kiêng-cử chín chắn. Hồi đó thẳng sáu Vu nó tính sao xong thì thôi, mần đập đụi cho rồi, không coi tuổi nên bây giờ mới sanh vậy.

Vá ngồi im không nói. Nó dòm con Huyền, vợ-vấn nghĩ đến tương-lai. Nó sợ và hơi buồn. Nhưng cơn buồn nó không lâu: người ta nói mua heo xem nái cưới gái chọn giòng. Mà nhà chị hương-tuần từ nào đến giờ có tiếng là nét-na chơn-chất.

Nó yên lòng, khoan-khoái nhìn ra ngoài. Sau cơn mưa, trăng lên tỏ rõ. Trời trong xanh, lúa-thưa mấy chỉ mây dài. Dựa bên đồng ung tàn, bọn trẻ lạ cười trững giỡn.

Hết chơi “tùm nùm tùm niệu” đến “đúc cây dứa”. Hết “đúc cây dứa” đến “chơi với quốc”.

Thằng Lôi hát:

- Chơi với quốc, quốc cho giò,
Chơi với bò, bò cho nhau.
Chơi với cau, buồng cau cho trái.
Chơi với con gái, con gái cho hun.
Chơi trò mun, trò mun cho học.
Chơi với ngọc, ngọc cho ngà.
Chơi ông già, ông già cho răng.
Chơi mặt trắng, mặt trắng cho cuội.
Chơi còm nguội, còm nguội cho no.
Chơi với go, go cho vải.
Chơi với cái, cái cho dứa.
Chơi thợ cưa, thợ cưa cho ván.
Chơi chúng bạn, chúng bạn cho tiền.
Chơi thiên liên, thiên liên cho thơm.
Chơi với nơm, nơm cho cá.
Chơi với ná, ná cho chim.
Chơi với kim, kim cho chỉ.
Chơi với khỉ, khỉ cho bần.

Rồi đến lượt thằng Nữ trả:

- Trả bần cho khỉ.
Trả chỉ cho kim.
Trả chim cho ná.
Trả cá cho nơm.
Trả thơm thiên liên.
Trả tiền chúng bạn.
Trả ván thợ cưa.
Trả dứa cho vải...

- Trả dứa gì cho vải. Trật ê ê ê... Bị chộ, thằng Nữ mắc-cờ sửa lại liền.

Trả dứa cho cái.
Trả vải cho go.

*Trả no cơm nguội.
Trả cuội mặt trăng.
Trả răng ông già.
Trả ngà cho ngọc.
Trả học trò mun.
Trả hun con gái.
Trả trái buồng cau.
Trả nhau cho bò.
Trả giò cho quốc.*

Thằng Sùng hỏi:

- Hết “gỏi” sao mậy?

Biết thằng nọ nói đót và để báo thù, Nữ gạt thằng Sùng:

- Mày muốn còn nữa thì nói theo tao đây nè: Con rắn rồng ri nó bò rọc rạch trong đám rau răm.

Thằng kia vô tình nhái theo:

- Con găng gồng gi nó bò gộc gạch trong đám gau gâm.

Và mọi người cười nức-nở.

Lúc chị hương-tuần kêu Nữ vào rửa tay đi ngủ, Vá đứng dậy kiếu về, mặc dầu nó không muốn. Cho nên chị hương-tuần cầm ở lại, nó dạ liền.

-Bên này có thiếu nói chuyện vui, chớ ở nhà tui chèo queo có một mình buồn quá.

- Vậy người ta cưới một con vợ cho có bạn.

Được thể, Vá muốn ngỏ ý nói chuyện xin cưới con Huyền. Nhưng nó trù trù.

- Ít nữa cũng phải cậ người mai-mối chớ.

Rồi nó làm thình. Cũng như đã biết bao lần.

Nó còn nhớ cái hôm nó bắt chước thằng Âu viết thơ huê tình. Biết quọc quạch ba chữ quốc ngữ, nó gò-gắm mấy ngày mới viết được những câu sau này:

- Trước trọng kính song đường mạnh giỏi.

Sau gỏi thăm con bạn ngọc bình an.

Kể từ khi được thấy dung-nhan.

Ngày sáu khắc ruột tằm đòi-đoạn...

Những câu sáo cũ-kỹ học thuộc lòng ấy, nó coi rất thâm-thúy. Nó định đưa cho con Huyền, nhưng gần con nọ, nó ngưng ngưng quá. Rốt cuộc, bức thơ bị nó xé.

Nghĩ đến đó, nó thấy bức-rức khó chịu.

Bỗng nó mỉm cười. Nó vừa nhớ đến câu hát của thằng Nữ hát ban nãy:

- Chơi với gái, con gái cho hun...

Nó lấp-bấp nói một mình:

- Ai mà đặt câu hát kỳ-cục quá!

Nó hồi tưởng đêm trăng bên bờ ao với con Huyền... Nó mơ và ngủ thiếp lúc nào không hay...